

dr hab. Grzegorz Hańderek prof. ASP
Dziedzina Sztuki Plastyczne
Dyscyplina artystyczna - sztuki piękne
Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach
Wydział Artystyczny

Katowice, 1.01.2018

Recenzja

w związku z powołaniem przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów pismem nr BCK-VII-L-7588/17 z dnia 8 listopada 2017 roku, w skład Komisji Habilitacyjnej do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr. Łukasza Cywickiego, wszczętego 21 sierpnia 2017 w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuk pięknych.

Dane Habilitanta

Łukasz Cywicki jest absolwentem Wydziału Malarstwa, Grafiki i Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu (dyplom w Pracowni Drzeworytu prof. Zbigniewa Lutomskiego oraz w pracowni malarstwa prof. Jana Świtki).

W trakcie studiów pełnił funkcję laboranta w Pracowni Drzeworytu w macierzystej uczelni a po ich ukończeniu rozwija karierę akademicką początkowo w Instytucie Sztuk Pięknych, a następnie na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Kwalifikacje I stopnia w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie artystycznej Grafika uzyskał na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w 2008 roku.

Od tego momentu zatrudniony jest na stanowisku adiunkta i prowadzi samodzielnie oraz u boku prof. Krzysztofa Skórczewskiego zajęcia w Pracowni Grafiki Warsztatowej – w zakresie druku wypukłego.

Ocena autoreferatu

Struktura autoreferatu Pana dr Łukasza Cywickiego składa się z następujących punktów, ujętych w dwa rozdziały:

część I: 1. Spojrzenie wstecz / 2. Upływ czasu – dzień za dniem / 3. Mała Forma Graficzna i ekslibris

część II: 1. Wprowadzenie / 2. Kolor / 3. Przestrzeń / 4. Czas / 5. Przestrzeń czasu

W części pierwszej Habilitant kreśli wątki biograficzne, determinujące (jak się wydaje) dla rozwoju jego drogi życiowej i zawodowej, na które składają się: dorastanie w rodzinie artystycznej, kolejne szczeble edukacji, spotkania ze znaczącymi osobowościami artystycznymi, oraz doświadczenie rodzicielstwa. Referuje również genezę swoich zainteresowań, stanowiących zarówno fundament inspiracji jak i wybór warsztatu, a w konsekwencji krystalizowania się artykulacji artystycznej, ze szczegółowym opisem głównego obszaru aktywności, jaką jest mała forma graficzna i ex libris.

Druga część poświęcona jest bezpośrednio dziełu habilitacyjnemu i stanowi jego szczegółową autoanalizę, rozpatrywaną pod kątem zastosowanych środków formalnych oraz podstawowych komponentów budowy obrazu. Istotnym czynnikiem – mającym kluczowe znaczenie zarówno dla procesu (który w tej pracy stanowi pełnoprawny składnik wypowiedzi artystycznej) jak i dla ostatecznego wyglądu dzieła jest czas, i poszukiwania jego ekwiwalentu wizualnego. Artystyczne intuicje zostają tu wsparte wiedzą naukową i refleksją filozoficzną.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Zestaw habilitacyjny zatytułowany „czarnonabiałym / przestrzeń czasu” został upubliczniony na wystawie indywidualnej na przełomie kwietnia i maja 2016 roku w rzeszowskiej galerii r_z.

Składają się nań 34 prace (wykonane w technice linorytu, wspartej techniką mieszaną) o zmiennej skali: od kameralnych, małych form (20 x 20 cm) po monumentalne, z których największa zrealizowana została w formacie 30 x 280 cm. Prace będące samodzielnymi, autonomicznymi wypowiedziami artysty – w zestawie, także dzięki bardzo przemyślanemu sposobowi aranżacji, integrowały przestrzeń galerii w rodzaj environment, aktywizując przestrzeń pomiędzy.

Nawiasem mówiąc – sądząc na podstawie fotograficznej dokumentacji z ekspozycji wystawy – istotną wizualną wartość dodaną odegrała również podłoga rzeszowskiej galerii składająca się z modułowych elementów płynnej gradacji szarości. Na pewnym poziomie wyabstrahowania integrowała się z przestrzenią rytmicznej aranżacji wystawy.

Z punktu widzenia fizyki zarówno przestrzeń jak i czas stanowią do dziś pojęcia pierwotne i niewyjaśnione.

Na tych pojęciach strategia artystyczna Łukasza Cywickiego buduje zagadnienia wizualne, odwołując się do dynamicznej natury postrzegania. Indywidualny obraz świata (zawsze subiektywny i fragmentaryczny) rodzi się w czasie – jako konstrukt zmysłowo-psychiczny – w drodze doświadczenia. Porządkowanie wrażeń w czasie i przestrzeni, poprzedzone jest poznanie (przez doświadczenie właśnie) czasu i przestrzeni. Bez istniejących ram, jakie tworzy świadomość, nie możemy przecież świata doświadczać... Najczęściej świadomość dochodzi do głosu, kiedy coś nie działa. (...) ten mechanizm – dekonstrukcji, destabilizacji obrazu, jako czynnika świadomościowego, wydaje się stosować w swoim artystycznym programie Łukasz

Cywicki. Instynkt patrzenia zmienia się w świadomość postrzegania, widzenia, a w konsekwencji orientacji (w tym wypadku – orientacji w czasie i przestrzeni). Cywicki przenosi elementy pozostające na tak zwanym właściwym miejscu w nowe na nowo pola relacji przestrzennych i czasowych, ujętych w kategorii: „bliżej”, „dalej”, „razem”, „osobno”, „wcześniej”, „później”. Percepcja tak ujętego porządku pozwala odbierać Autorowi definiować znaczenia, które w wyabstrahowanej formie tworzą systemy ujęte w w cykle i większe całości.

Potrzeba orientacji istnieje na każdym szczeblu życia organicznego - mimo iż nie wynika ona z wiedzy, ale raczej ciągu hipotez. (...) Percepcja jest wykorzystywana w celu stawiania i testowania hipotez.

Zmysł percepcyjny zostaje wpisany w pewien regularny układ odniesienia, który Gombrich nazywał „zmysłem porządku”. Ta regularność świata natury, jaką proponuje Habilitant, paradoksalnie burzy zmysł porządku. Ponieważ spodziewalibyśmy się jej wszędzie tylko nie w naturze prostych form geometrycznych „zarezerwowanych” dla naszego, sztucznego środowiska. Złożoność, różnorodność widzianego świata została tu skonceptualizowana tj. sprowadzona do schematycznych układów, modeli otwartych na aktywny potencjał obserwującego.

(...)

Trzeci wymiar to miejsce, w którym styka się przestrzeń fizyczna i przestrzeń dzieła sztuki, albo może bardziej precyzyjnie: przestrzeń dzieła sztuki z przestrzenią w dziele sztuki. Bieżące doświadczenie przestrzeni domaga się języka i kategorii językowych do opisu tego doświadczenia. Czasoprzestrzeń życiowa Cywickiego – sądząc z autokomentarza – niezwykle istotna, wypełniona indywidualnie rozpoznawalnymi znaczeniami, w jego sztuce poddana zostaje próbie obiektywizacji, przy świadomości jednak że jej pełne odstąpienie nie będzie nigdy w pełni możliwe. Świat istnieje w sposób taki, w jaki nam się jawi - zmysłowo, subiektywnie i fragmentarycznie – jako przestrzeń „antropologiczna”, przestrzeń doświadczenia, źródło sensu dla kreacji artystycznych.

Przestrzeń rzeczywista – konkretna i przeżywana – jest przestrzenią kontekstualizowaną w odniesieniu do ludzkiego ciała oraz jego skończoności. Tak czytam zawarte w tytułach klucze interpretacyjne sztuki Łukasza Cywickiego.

Topos – rozumiany w sztuce Cywickiego podwójnie: jako temat i jako miejsce – w cyklu będącym przedmiotem postępowania habilitacyjnego „czarnonabiałym / przestrzeń czasu”, wkracza włąb rzeczywistej, trójwymiarowej przestrzeni realnego krajobrazu, wchodząc zarazem w strukturę obrazu. Obiektywna rejestracja tego krajobrazu ulega jednak przewartościowaniu i transformacji w pejzaż wewnętrzny, w którym istotną rolę grają temperament i emocje autora. Obraz staje się notacją stanu ducha i umysłu. Możemy więc ów proces – wpisany w graficzny warsztat – rozpatrywać jako pracę nad jednym obrazem z jego naturą: zmienną, dynamiczną i niestabilną – może więc być to z góry skazana na niepowodzenie próba zbadania przestrzeni czasu (...) mutacji, wariantów i ujęć – ujętych następnie w cykle (i co ciekawe: to słowo tu

wprawdzie odnosi się do porządkowania/grupowania prac, ale jest też ramą kreślącą czas zmian natury: cykliczność przeobrażeń – powstawania, niszczenia, odradzania). Cywicki bada możliwości wyrazowe przestrzeni: na poziomie ideowym, filozoficznym i praktycznym – warsztatowym; Cywicki rzeźbi przestrzeń swoich grafik, poszukując wielowarstwowej formy otwartej na wiele planów widzenia. Nowa forma przy tym to nie nowy kształt czy znak ale nowa jakość treściowa: symbolizowanie myśli ludzkiej jako elementu natury. Myśl przebiegająca od bieżącego konkretnego codziennego do spraw uniwersalnych. Wszystkie one – jak czas i przestrzeń – wyrażają się w procesie łączenia warstw materii i refleksji. Przestrzeń i czas – będąc tematem, jest zarazem tworzywem sztuki Cywickiego, chcąc uchwylić „stan ciągłej zmienności świata zjawisk” [S. Radhakrishnan; „Filozofia indyjska”] na własną miarę i skalę ludzkiej egzystencji. Czas i przestrzeń w pracach Cywickiego przekracza wymiar fizyczny, geometryczny – wchodzi w obszar poetyckich intuicji, łączących „czarnonabiął” wszelkie opozycje i antagonizmy w jednej rzeczywistości. Wyraża to co egzystuje, a w czym on sam jest. Każdy fragment przestrzeni jest częścią, a jednocześnie odbiciem przestrzeni nieskończonej. W tym sensie – w myśl wschodniej filozofii „to co jest tu – jest wszędzie”.

Ocena osiągnięć artystycznych

Dokonanie szczegółowej analizy dorobku Habilitanta, ze względu choćby na jego ilościowy rozmiar, byłoby w tej sytuacji zadaniem karkołomnym, co zmusza mnie do zreferowania chłodnej statystyki, której matematyczna wykładnia również robi spore wrażenie.

Pan Łukasz Cywicki od momentu finalizacji przewodu doktorskiego tj. od 2008 roku realizował 14 wystaw i pokazów indywidualnych o charakterze krajowym i międzynarodowym (m.in.: w Rzeszowie, Krakowie, Tarnowie, Lublinie, ponadto w Danii, Finlandii, Rosji czy Serbii)

Zatrważająca jest ilość realizacji wystaw zbiorowych w tym okresie (2008-2016) w liczbie prawie pięciuset krajowych i międzynarodowych wydarzeń, w których Habilitant brał udział. Biorąc nawet pod uwagę pewną łatwość logistyczną związaną z wysyłaniem prac konkursowych w wypadku małych form graficznych, które stanowią zdecydowaną większość omawianego zakresu dorobku, średnia prawie 2 wydarzeń na tydzień przez 9 lat robi naprawdę duże wrażenie.

W tym kontekście nieco kokieteryjnie brzmią słowa Autora autokomentarza jakoby „nowa sytuacja rodzinna (związana z narodzinami dzieci – przyp. GH) i związane z tym obowiązki spowodowały, że praca artystyczna, chcąc nie chcąc musiała na pewien czas zejść na plan dalszy...”

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Od czasu ukończenia studiów w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu w 2000 roku, (gdzie jeszcze podczas ich odbywania miał okazję zbierania pierwszych doświadczeń dydaktycznych pracując na stanowisku laboranta) Łukasz Cywicki związany jest wyższym szkolnictwem

artystycznym w Rzeszowie – pierwotnie z Wyższą Szkołą Pedagogiczną, a od 2001 roku po ustanowieniu Uniwersytetu Rzeszowskiego – z tamtejszym Instytutem Sztuk Pięknych a następnie Wydziałem Sztuki). Od 2008 - po uzyskaniu stopnia doktora zatrudniony na stanowisku adiunkta, prowadzi (również) samodzielnie zajęcia z podstaw grafiki warsztatowej dla studentów kierunków Edukacja Artystyczna oraz Grafika. Dodatkowo prowadzi również zajęcia z liternictwa i typografii, a także ćwiczenia w ramach organizowanego w Uniwersytecie kursu arteterapii oraz na studiach podyplomowych. Podejmuje obowiązki recenzenta prac dyplomowych (zarówno części teoretycznej i jak i dyplomów artystycznych) na poziomie I jak i II stopnia.

Jednak najlepszym potwierdzeniem jakości zaangażowania w dydaktykę przez Łukasza Cywickiego są oczywiście efekty kształcenia, potwierdzone w tym wypadku dodatkowo przez niezależne gremia eksperckie na krajowych i międzynarodowych przeglądach grafiki. Habilitant jawi się jako osoba nie ograniczająca się do kształcenia warsztatowego rzemiosła, ale aktywnie wspierająca motywację młodych adeptów i ich rozwój kariery artystycznej. Podejmuje szereg działań promujących młodych twórców, a także przybliżających postawy artystyczne innych krajowych i zagranicznych twórców / ośrodków artystycznych.

Ocena innych osiągnięć:

Można wnioskować, że Habilitant jest człowiekiem Uniwersytetu, oddanym bez reszty swojemu powołaniu. Świadczy o tym bez wątpienia jego zaangażowanie również w organizację życia rzeszowskiej Uczelni. Pan Łukasz Cywicki jest członkiem rady wydziału, koordynuje praktyki zawodowe na kierunku Edukacja Artystyczna, pracuje w ramach komisji wyborczej, organizuje rekrutację, koordynuje współpracę z zagranicą w ramach programu Erasmus, opracowuje sylabusy i harmonogramy, powołuje do życia konkursy promujące grafikę artystyczną, projektuje stronę internetową wydziału, prowadzi zajęcia w ramach małego uniwersytetu, inicjuje przestrzenie wystawiennicze... a poza uczelnią jest również aktywnym popularyzatorem sztuki graficznej, choćby poprzez swoje zaangażowanie w działalność Stowarzyszenia Międzynarodowe Triennale Grafiki W Krakowie – energia i kreatywność nie wyczerpują się w pracy organizacyjnej, przeciwnie dopełniają całokształtu osobowości Łukasza Cywickiego i składają się na obraz pełnej pasji osoby żywo zainteresowanej kondycją i kierunkami zmian we współczesnej grafice i edukacji artystycznej.

Konkluzja

Na podstawie przedstawionej dokumentacji obejmującej dorobek artystyczny, jakość dzieła habilitacyjnego, treść autoreferatu oraz osiągnięcia dydaktyczne - stwierdzam, że stanowią one znaczny wkład w rozwój dyscypliny reprezentowanej przez Habilitanta, a tym samym spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach i tytułach w zakresie sztuki.

1.